Η συνενοχή του ελληνικού κράτους στη γενοκτονία στη Γάζα

Τι αποκαλύπτει η Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ

Η νέα Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ για τα ανθρώπινα δικαιώματα στα κατεχόμενα παλαιστινιακά εδάφη, Francesca Albanese, παρουσιάζεται στη Γενική Συνέλευση τον Οκτώβριο του 2025 και δεν αφήνει περιθώρια παρερμηνείας: η γενοκτονία στη Γάζα είναι ένα «συλλογικό έγκλημα».

Η Έκθεση της Ειδικής Εισηγήτριας του ΟΗΕ Francesca Albanese προς τη Γενική Συνέλευση (A/80/492, 20 Οκτωβρίου 2025) ξεκινά με μια καθοριστική διατύπωση: η γενοκτονία στη Γάζα δεν είναι ένα μεμονωμένο ισραηλινό έγκλημα αλλά ένα «συλλογικό έγκλημα», που κατέστη δυνατό μόνο χάρη στη συνεχή και πολύπλευρη συνενοχή τρίτων κρατών. Χωρίς τη στρατιωτική βοήθεια, τη διπλωματική κάλυψη, τις οικονομικές ροές και την πολιτική προστασία που έλαβε το Ισραήλ από ισχυρά κράτη της Δύσης, η παράνομη κατοχή δεν θα είχε διατηρηθεί για δεκαετίες, ούτε η σημερινή γενοκτονική επίθεση θα είχε φτάσει σε τέτοια κλίμακα και ένταση.

Και μέσα σε αυτή τη συνθήκη, η Ελλάδα δεν μπορεί να εμφανίζεται ως ουδέτερος παρατηρητής. Αντιθέτως, τα χαρακτηριστικά της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής και στρατιωτικής συνεργασίας την τοποθετούν σταθερά στο στρατόπεδο των κρατών που συνέβαλαν —άμεσα και έμμεσα— στη διαιώνιση του εγκλήματος.

Η εντολή και ο ρόλος της Ειδικής Εισηγήτριας

Η Ειδική Εισηγήτρια είναι ανεξάρτητη εμπειρογνώμονας, διορισμένη από το Συμβούλιο Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων. Από το 1993, η εντολή της επιβάλλει να τεκμηριώνει τις παραβιάσεις διεθνούς δικαίου, να δέχεται μαρτυρίες και αναφορές, να επισκέπτεται την περιοχή (όταν της επιτρέπεται), να συνεργάζεται με κράτη και οργανώσεις και να υποβάλλει δημόσιες, ετήσιες εκθέσεις. Η Francesca Albanese, με πολυετή εμπειρία σε ζητήματα διεθνούς δικαίου και αναγκαστικού εκτοπισμού, δεν λειτουργεί ως διπλωμάτης, αλλά ως θεσμικός «μάρτυρας» της διεθνούς κοινότητας. Υπό αυτή της την ιδιότητα, έχει φωτίσει αρκετές όψεις της γενοκτονικής πολιτικής του Ισραήλ αλλά έχει επίσης στοχοποιηθεί από το Ισραήλ και τις ΗΠΑ, σε σημείο να της επιβληθούν κυρώσεις από τις ΗΠΑ.

Η Έκθεση εξετάζει 63 κράτη, 40 υπομνήματα, τα πορίσματα του ICJ, τις αποφάσεις της Επιτροπής Έρευνας του ΟΗΕ και τις πράξεις των κρατών από τον Οκτώβριο 2023 μέχρι το φθινόπωρο του 2025. Από τις πρώτες κιόλας παραγράφους σημειώνεται ότι η γενοκτονία στη Γάζα είναι ορατή σε

πραγματικό χρόνο, δημόσια, “live-streamed”, αλλά ταυτόχρονα συντηρημένη από ένα πλέγμα συμμάχων που τη χρηματοδοτούν, τη διευκολύνουν και τη νομιμοποιούν. Κεντρική θέση της Έκθεσης είναι ότι η ευθύνη δεν αφορά μόνο το Ισραήλ ως άμεσο δράστη, αλλά και τα κράτη που με την πολιτική, διπλωματική, στρατιωτική και οικονομική τους συμπεριφορά συνέβαλαν ώστε τα εγκλήματα να φτάσουν σε βαθμό γενοκτονίας.

Η συνενοχή, όπως τη διατυπώνει η Albanese, είναι ένα πολυεπίπεδο φαινόμενο. Δεν εξαντλείται στην παροχή όπλων. Αφορά επίσης: τη διπλωματική προστασία, την πολιτική νομιμοποίηση, την έμμεση στήριξη, την εμπορική συνεργασία, τη διατήρηση στρατιωτικών συμφωνιών, την άρνηση επιβολής κυρώσεων και, κρίσιμα, την παράλειψη δράσης παρά την πραγματικότητα της γενοκτονίας.

Μετά την απόφαση του Διεθνούς Δικαστηρίου στις 26 Ιανουαρίου 2024, όλα τα κράτη είχαν «actual or constructive knowledge» του σοβαρού κινδύνου γενοκτονίας. Μετά το πόρισμα της Επιτροπής Έρευνας στις 16 Σεπτεμβρίου 2025, η γνώση αυτή ήταν πλήρης και τελεσίδικη.

Η Δύση: αριθμοί που τεκμηριώνουν τη συνενοχή

Η Έκθεση καταγράφει με ακρίβεια το μέγεθος της δυτικής στήριξης. Οι ΗΠΑ παρείχαν στο Ισραήλ μέχρι τον Σεπτέμβριο 2024:

- 57.000 οβίδες πυροβολικού,
- 36.000 βλήματα κάννης,
- 20.000 τυφέκια M4A1,
- 13.981 αντιαρματικούς πυραύλους,
- 8.700 βόμβες MK-82,
- ενώ διασφαλίζουν 3,3 δισ. δολάρια ετήσια στρατιωτική χρηματοδότηση έως το 2028, συν 500 εκατ. δολάρια για αντιπυραυλική άμυνα.

Την ίδια περίοδο, 26 κράτη απέστειλαν τουλάχιστον δέκα παρτίδες όπλων το καθένα στο Ισραήλ. Η Γερμανία ενέκρινε εξαγωγές ύψους 489 εκατ. ευρώ από τον Οκτώβριο 2023 μέχρι τον Ιούλιο 2025, ενώ η Βρετανία πραγματοποίησε πάνω από 600 πτήσεις επιτήρησης πάνω από τη Γάζα, παρέχοντας κρίσιμα δεδομένα στις ισραηλινές επιχειρήσεις. Η Δύση, όπως διαπιστώνει η Έκθεση, ήταν ο «κρίσιμος πολλαπλασιαστής ισχύος» της γενοκτονίας.

Η Ελλάδα, αν και δεν είναι ανάμεσα στις πρώτες εξαγωγικές δυνάμεις όπλων προς το Ισραήλ, εντάσσεται στο δυτικό δίκτυο στήριξης που περιγράφει η Έκθεση. Η ελληνική συνενοχή είναι σύνθετη και εκτείνεται σε τέσσερα επίπεδα: διπλωματικό, στρατιωτικό, οικονομικό και θεσμικό.

1. **Διπλωματική συνενοχή**

Η Ελλάδα ευθυγραμμίστηκε σταθερά με τη γραμμή των ΗΠΑ και της ΕΕ, υιοθετώντας τη ρητορική περί «δικαιώματος αυτοάμυνας» του Ισραήλ —μια θέση που η Έκθεση χαρακτηρίζει όχι απλώς λανθασμένη, αλλά νομικά αδύνατη, αφού το άρθρο 51 δεν μπορεί να εφαρμοστεί σε κατοχική δύναμη.

Η Αθήνα απείχε από κάθε νομική ή διπλωματική πρωτοβουλία υπέρ της εφαρμογής των αποφάσεων του Διεθνούς Δικαστηρίου, δεν υποστήριξε τη Νότια Αφρική στην υπόθεση κατά του Ισραήλ και υιοθέτησε τον λόγο περί «ισορροπίας» και «ανθρωπιστικών παραθύρων» —ρητορική που η Έκθεση καταγράφει ως χαρακτηριστική της δυτικής συγκάλυψης.

2. **Στρατιωτική συνενοχή**

Για το διεθνές δίκαιο, η συνενοχή δεν απαιτεί να στείλει ένα κράτος όπλα. Αρκεί να διευκολύνει. Και η Ελλάδα διευκολύνει. Οι αμερικανικές βάσεις στη Σούδα και την Αλεξανδρούπολη χρησιμοποιούνται ως κρίσιμοι κόμβοι μεταφοράς στρατιωτικού υλικού και δυνάμεων προς την Ανατολική Μεσόγειο. Η Έκθεση αναφέρει ότι τέτοιες διευκολύνσεις αποτελούν «ουσιώδη συμβολή» (material contribution) σε διεθνές έγκλημα όταν οι συνέπειες είναι προβλέψιμες.

Η χώρα συμμετέχει στην επιχείρηση ASPIDES, που ρυθμίζει θαλάσσιους διαύλους σε μια περίοδο όπου η ίδια η «ασφάλεια της ναυσιπλοΐας» εργαλειοποιείται από το Ισραήλ για στρατιωτικούς σκοπούς. Η συνέχιση των τριμερών στρατιωτικών ασκήσεων με Ισραήλ και Κύπρο συνιστά επίσης εμπλοκή σε συνεργασίες που ο ΟΗΕ κρίνει ασύμβατες με την υποχρέωση μη-αναγνώρισης.

3. **Οικονομική συνενοχή**

Ενεργειακά πρότζεκτ όπως ο EastMed και ο EuroAsia Interconnector εντάσσονται στο πλαίσιο που η Έκθεση χαρακτηρίζει ως «κανονικοποίηση της κατοχής». Η οικονομική συνεργασία με το ισραηλινό κράτος και εταιρικούς ομίλους που δραστηριοποιούνται σε παράνομες υποδομές στα κατεχόμενα εδάφη παραβιάζει τις υποχρεώσεις erga omnes:

να μην αναγνωρίζεται, να μην ενισχύεται και να μην υποστηρίζεται ένα καθεστώς απαρτχάιντ και γενοκτονίας.

Από την ενέργεια μέχρι την κυβερνοασφάλεια και από τον τουρισμό μέχρι την αστυνομική συνεργασία, η Ελλάδα διατηρεί πλήρη διμερή ατζέντα «business as usual» τη στιγμή που το Ισραήλ διαπράττει διεθνές έγκλημα και αυξάνει την οικονομική συνεργασία με βάση τα ακόλουθα δεδομένα:

“Ορισμένες χώρες αύξησαν το εμπόριό τους με το Ισραήλ κατά τη διάρκεια της γενοκτονίας, συμπεριλαμβανομένων της Γερμανίας (+836 εκατομμύρια δολάρια ΗΠΑ), της Πολωνίας (+237 εκατομμύρια), της Ελλάδας (+186 εκατομμύρια), της Ιταλίας (+117 εκατομμύρια), της Δανίας (+99 εκατομμύρια), Γαλλία (+75 εκατομμύρια) και Σερβία (+56 εκατομμύρια), καθώς και αραβικές χώρες, όπως τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα (+237 εκατομμύρια), Αίγυπτος (+199 εκατομμύρια), Ιορδανία (+41 εκατομμύρια) και Μαρόκο (+6 εκατομμύρια). Αυτό αντιστάθμισε τη μείωση του εμπορίου που θα μπορούσε να είχε αντιμετωπίσει το Ισραήλ (–6%).”

4. **Θεσμική και νομική συνενοχή**

Η Ελλάδα γνώριζε. Και παρ’ όλα αυτά δεν έπραξε. Όπως σημειώνει η Έκθεση: Μετά την απόφαση του

Διεθνούς Δικαστηρίου της 26ης Ιανουαρίου 2024, όλα τα κράτη γνώριζαν ότι υπάρχει σοβαρός κίνδυνος γενοκτονίας. Μετά το πόρισμα της COI της 16ης Σεπτεμβρίου 2025, γνώριζαν ότι η γενοκτονία βρίσκεται σε εξέλιξη.

Η Ελλάδα όμως: δεν διέκοψε καμία συμφωνία, δεν ανέστειλε στρατιωτικές ασκήσεις, δεν επιβράδυνε ούτε κατ' ελάχιστο τη συνεργασία της με το Ισραήλ, δεν άσκησε οποιαδήποτε πίεση, δεν ζήτησε εφαρμογή των προσωρινών μέτρων του Διεθνούς Δικαστηρίου , δεν συμμετείχε στη διεθνή νομική διαδικασία περιορισμού των εγκλημάτων.

Η Ελλάδα βρίσκεται εντός αυτού του πλέγματος της συνενοχής

Σύμφωνα με την Έκθεση, αυτή η παράλειψη αποτελεί παραβίαση της υποχρέωσης πρόληψης της γενοκτονίας και εμπίπτει στην κατηγορία της «συνενοχής μέσω μη-δράσης».

Η διπλωματική της στάση, η στρατιωτική της υποδομή, η οικονομική της συνεργασία και η θεσμική της αδράνεια συγκροτούν ένα σύνολο ενεργειών και παραλείψεων που, στο πλαίσιο της Έκθεσης, συνιστούν νομικά ορισμένη συνενοχή. Όσο η Ελλάδα συνεχίζει να λειτουργεί ως σταθερός κρίκος της δυτικής αλυσίδας που θωρακίζει την ισραηλινή γενοκτονία, τόσο βαθύτερα εμπλέκεται στην ιστορική και νομική ευθύνη ενός εγκλήματος που εξελίσσεται σε πραγματικό χρόνο.